tilinpäätöksiä ja toimintakertomuksia koskevat asiakirjat koko selvitystilan ajalta. Kertomus liitteineen on annettava tilintarkastajille, joiden tulee kuukauden kuluessa antaa tilintarkastuskertomus.
- tarkastuskertomuksen saatuaan selvitysmiesten on kutsuttava viivytyksettä kassankokous koolle hyväksymään lopputilitys. (VKL 123 §)

3.6.1 VASTUUN SIIRTÄMINEN JA VASTAANOTTAMINEN

Eläkekassa voi VKL:n 132 §:n mukaan siirtää VVV:n suostumuksella vastuunsa tai osan vastuustaan toiselle eläkekassalle, eläkesäätiölle tai vakuutusyhtiölle. Eläkekassa voi myös VKL 132 §:n mukaan siirtää VVV:n suostumuksella TEL:n mukaisen osakaskohtaisen vastuun toiselle eläkekassalle, eläkesäätiölle tai työeläkevakuutusyhtiölle.

Eläkekassa voi VKL:n 134 §:n mukaisesti vastaavasti vastaanottaa toisen eläkekassan vastuun tai eläkesäätiön vakuutustoiminnan tai osan niistä taikka työeläkevakuutusyhtiöstä (TVYL 29 a §) työnantajakohtaisen vakuutuskannan

Jos vastuu, vakuutustoiminta tai osakaskohtainen vakuutuskanta siirtyy jo olemassa olevaan eläkekassaan, on vastaanottamisen yhteydessä tarkistettava, edellyttääkö toimenpide myös muutoksia eläkekassan sääntöihin. Sääntöjen muuttaminen edellyttää aina kassankokouksen päätöstä ja kassankokousmenettelyä.

Jos eläkekassan vastuu, eläkesäätiön vakuutustoiminta tai työnantajakohtainen vakuutuskanta siirretään uuteen eläkekassaan, on uusi eläkekassa perustettava ennen siirtoa. Eläkekassan perustamista koskevat säännökset ovat VKL:n 2 luvussa.

Vastuun siirrosta laaditaan sopimus, josta säädetään VKL:n 132 §:ssä. Vastuun siirtämistä koskeva sopimus on luovuttavan kassan kassankokouksen sekä, jos vastuu siirtyy toiselle eläkekassalle, myös vastaanottavan kassan kassankokouksen hyväksyttävä. Päätös on luovuttavan eläkekassan osalta pätevä vain, jos päätöstä on kannattanut sama enemmistö kuin selvitystilaan asettamisessa (VKL 111 §:n 3 mom.).

Osakaskohtaisen vastuun luovuttamista koskevan päätöksen tekee kassan hallitus, jollei muista säännöksistä tai kassan säännöistä muuta aiheudu (VKL 132 §:n 7 mom.). Kuitenkin eläkekassan sääntöjen muuttaminen edellyttää kassankokouksen päätöstä.

Vastuun vastaanottamisesta laaditaan sopimus sen lain mukaisesti, mistä vakuutuskanta tai vakuutustoiminta luovutetaan eläkekassalle. Jos työeläkevakuutusyhtiö luovuttaa työnantajakohtaisen vakuutuskannan eläkekassalle, laaditaan sopimus TVYL:n 10 a luvun mukaisesti. Jos kyseessä on vakuutustoiminnan vastaanottaminen eläkesäätiöstä eläkekassaan, noudatetaan sopimuksen laatimisen osalta ESL:n 100 §:ää.

3.6.2 HAKEMUS VAKUUTUSVALVONTAVIRASTON SUOSTUMUKSEN SAAMISEKSI

VVV:n suostumusta on haettava neljän kuukauden kuluessa siitä, kun luovuttava eläkekassa ja vastaanottava vakuutuslaitos ovat hyväksyneet vastuunsiirtosopimuksen.

VVV:lle toimitettavat asiakirjat ja selvitykset:

- luovuttavan eläkekassan ja vastaanottavan vakuutuslaitoksen yhdessä tekemä hakemus, jossa pyydetään VVV:n suostumusta vastuun siirrolle tai TyEL:n mukaisen osakaskohtaisen vastuun siirrolle
- vastuun siirtoa koskeva sopimus allekirjoitettuna
- pöytäkirjat sekä luovuttavan että vastaanottavan vakuutuslaitoksen niistä hallintoelinten kokouksista, joissa sopimus on hyväksytty
- lisäeläketurvaa koskevat vakuutussopimukset (liitteineen) tai muu selvitys, josta selviää vakuutetut edut
- vakuutustoiminnan osan luovuttamiseen tai vastaanottamiseen mahdollisesti liittyvä sääntömuutoshakemus liitteineen
- eläkekassan vakuutusmatemaatikon laskelma luovutuksessa siirtyvän vastuuvelasta
- selvitys sekä luovuttavan että vastaanottavan eläkelaitoksen toimintapääoman määrästä ja vakavaraisuusrajasta sekä selvitys siirtyvän toimintapääoman määrästä. Jos omaisuusjakauma edellyttää enemmän

toimintapääomaa tai toimintapääomaa siirtyy vähemmän kuin STM:n asetus edellyttää, tulee hakemukseen liittää selvitys, miten täydennetään.
- TyEL:n mukaisen osakaskohtaisen vakuutuskannan siirron osalta liitteet, jotka mainitaan kohdassa 3.8.2.2
- selvitys vastaanottavan ja luovuttavan vakuutuslaitoksen välisistä kaupoista vastuun siirtoa edeltävältä ajalta

Hakemus liitteineen tulee toimittaa VVV:lle riittävän ajoissa asian joustavan käsittelyn varmistamiseksi (esim. kuulutusmenettely kestää kuukauden).

Vakuutuslaitoksen tulee ilmoittaa ETK:lle yhteyshenkilöt vastuunjakoa varten (TyEL-toiminnan osalta).

3.6.2.1 TyEL:n mukaisen osakaskohtaisen vakuutuskannan siirto (luovuttaminen ja vastaanottaminen)

Työnantajakohtaisessa (osakaskohtaisessa) vakuutuskannan siirrossa vastuunsiirtosopimus (sopimus vakuutustoiminnan luovuttamisesta, sopimus vakuutuskannan luovuttamisesta) laaditaan luovuttavaa yhteisöä (eläkekassa, eläkesäätiö, työeläkevakuutusyhtiö) säätelevän lain mukaisesti.

3.6.2.2 Liitteet hakemukseen, jossa pyydetään Vakuutusvalvontaviraston suostumusta osakaskohtaiseen vastuunsiirtoon:

a) vakuutusmatemaatikon selvitys luovutuksessa siirtyvän vastuuvelan määrästä,

b) selvitys sekä luovuttavan että vastaanottavan eläkelaitoksen toimintapääoman määrästä ja vakavaraisuusrajasta sekä selvitys siirtyvän toimintapääoman määrästä. Jollikäli siirtyvän omaisuuden jakauma edellyttää tai toimintapääomaa siirtyy vähemmän kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (567/2003) edellytetään, tulee selvittää, miten toimintapääoman täydennys suoritetaan,

c) selvitys siirtyvästä omaisuudesta (määrä, omaisuuslaji, arvostusperuste ja mahdollinen osakassidonnainen omaisuus),

d) selvitys siirtyvästä vakuutuskannasta
- eläkejärjestelynumerot
- vakuutettujen piiri ja työnantajat
- selvitys siitä, että viiden vuoden karenssi ei estä siirtoa; sekä

e) selvitys siitä, mitä siirrosta aiheutuvista hallintokuluista on sovittu.

3.6.2.3 Erityinen tiedottaminen osakaskohtaisesta vastuunsiirrosta

Osakaskohtaista vastuuta vastaanottava eläkekassa huolehtii siitä, että vastuunsiirtoa koskevasta kuulutuksesta tiedotetaan siirtyvän osakkaan ilmoitustaululla ja että eläkkeensaajille ja muille etuuden saajille ilmoitetaan eläkelaitoksen vaihtumisesta viimeistään ensimmäisen etuuksienmaksun yhteydessä vastuun siirron jälkeen.

3.6.3 KUULUTUSMENETTELY JA TIEDOTTAMINEN

Vastuun siirtoa tai osakaskohtaista vastuun siirtoa koskevasta hakemuksesta on VVV:n, jollei se katso, että hakemus on ilman enempiä selvityksiä hylättävä, kuulutettava vastaanottavan vakuutuslaitoksen kustannuksella Virallisessa lehdessä.

Kuulutuksessa kehotetaan niitä, jotka tahtovat tehdä muistutuksia hakemusta vastaan, esittämään ne VVV:lle yleensä 30 päivän kuluessa.

VVV velvoittaa luovuttavan tai vastaanottavan eläkekassan viipymättä huolehtimaan siitä, että kuulutuksesta tiedotetaan sen työnantajan ilmoitustauluilla, jota mainittu toimenpide koskee. Eläkekassan on ilmoitettava vastuun tai sen osan vastaanottamisesta siirtyvään vakuutuskantaan kuuluville eläkkeen tai muiden etuuksien saajille viimeistään luovutuksen jälkeen tapahtuvan ensimmäisen etuuksien maksupäivän yhteydessä.

3.6.4 VASTUUVELAN JA SITÄ VASTAAVIEN VAROJEN LUOVUTUSAJANKOHTA JA MÄÄRÄT

VKL:n 135 §:n 5 momentin mukaan vastuu siirtyy vastaanottavalle vakuutuslaitokselle vastuunsiirtosopimuksessa mainittuna ajankohtana, kun VVV on antanut suostumuksensa toimenpiteeseen. VVV voi määrätä siirtymiselle muunkin ajankohdan kuin vastuunsiirtosopimuksessa sovitun.

Vastuun siirrossa siirtyvä vastuuvelka tulee aina laskea tarkasti. Mikäli vastuuvelan tarkka määrä ei luovutushetkellä ole tiedossa, vastuunsiirtosopimuksessa tai sen liitteessä tulee sopia menettelytavasta, jolla vastuuvelan ja siirtyvien varojen määrä tarkistetaan.

Vastuun siirtoa koskevassa sopimuksessa (tai sen liitteenä) tulee olla selvitys siitä, mitä Eläketurvakeskuksen kautta selvitettävien erin maksamisesta on sovittu.

3.7 Johdon luotettavuus ja sopivuus

3.7.1 LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ VAKUUTUSKASSAN JOHDOLLE ASETETUT VAATIMUKSET

VKL:n 3 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan vakuutuskassan johtoon kuuluvien on oltava hyvämaineisia ja heillä on oltava sellainen yleinen vakuutuskassatoiminnan tuntemus kuin vakuutuskassan toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tai heidän palveluksessaan on oltava riittävän päteviä ja kokeneita neuvonantajia. Saman pykälän 4 momentin mukaan toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa tai liiketoimintakiellossa oleva henkilö.

Johdon sopivuutta ja ammattipätevyyttä koskevia säännöksiä sovelletaan eläkekassan hallituksen jäseniin ja varajäseniin, toimitusjohtajaan (toimitusjohtajan sijaiseen) ja johtavaan julkisen hallintoneuvoston jäseniin ja varajäseniin. Sääntely koskee sekä vapaaehtoista että lakisääteistä toimintaa harjoittavaa eläkekassaa.

3.7.2 VASTUU JOHDON LUOTETTAVUUDESTA JA SOPIVUUDESTA

Kukin eläkekassa vastaa siitä, että kassan johto yksin tai yhdessä neuvonantajien kanssa täyttää johdolle lainsäädännössä asetetut vaatimukset sekä henkilöä tehtävään nimitettäessä että jatkuvasti hänen toimiessaan kyseessä olevassa tehtävässä. VVV edellyttää, että edellä tarkoitetut vaatimukset saatetaan kuhunkin ratkaisuun tekevän hallintoelimen tietoon huomioon otettavaksi päätöstä tehtäessä. Arvioitaessa eläkekassatoiminnan tuntemuksen riittävyyttä huomiota tulee kiinnittää muun muassa henkilön koulutukseen ja kokemukseen suhteessa henkilön asemaan organisaatiossa ja tehtävien vaativuuteen. Lisäksi on otettava huomioon, että hallituksen ja toimitusjohtajan vastuuta ei voi siirtää 2 momentissa tarkoitetuille neuvonantajille. Johdolla on velvoite hoitaa eläkekassaa ammattitaitoisesti ottaen huomioon jäsenten, eläkkeensaajien ja vapaakirjan saaneiden henkilöiden edut.

3.7.2.1 Luotettavuutta ja sopivuutta koskeva selvitys

3.7.2.1.1 Henkilöt, joista on tehtävä selvitys

- toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen
- hallituksen jäsenet ja varajäsenet

3.7.2.1.2 Selvityksen sisältö

1. henkilön yksilöinti- ja yhteystiedot

2. vakuutuskassan nimi

3. henkilön tehtävä ko. kassassa alkamisajankohtineen

4. selvitys siitä, että henkilö hallitsee itseään ja omaisuuttaan (liitteeksi)
   - omavaraisuustodistus, jonka saa oman paikkakunnan alioikeudesta
   - ote Oikeusrekisterikeskuksen liiketoimintakieltorekisteristä
   - Maistraatin holhousasioiden rekisteristä ote, josta käy ilmi, onko henkilölle määrätty edunvalvoja tai onko hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitettu)

5. ansioluettelo

6. henkilön antama kirjallinen vakuutus siitä, että häntä ei ole tuomittu sakkoon (ei koske rikesakkoja eikä pienehköistä liikennerikkomuksista seuranneita sakkoja), ehdolliseen tai ehdottomaan vankeusrangaistukseen tai yhdyskuntapalveluun ja että hän ei ole saanut huomautusta tehtävään asetetulta valvontaelimeltä (esimerkiksi ulkomainen valvontaviranomainen, Suomen Asianajajaliitto, Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta) tai selvitys rikkomuksesta tai rikoksesta, josta em. seuraamus on aiheutunut

7. selvitys siitä, onko ulkomainen vakuutusvalvonnasta vastaava viranomainen arvioinut henkilön luotettavuutta ja sopivuutta (fit & proper)

3.7.2.1.3 Selvitysten laatiminen, säilytys ja valvonta

Selvitykset on tehtävä ennen nimitetyn henkilön palvelukseen astumista. Selvitysten on oltava vakuutusja rahoitustarkastettavissa eläkekassassa ja ne toimitetaan vain pyydettäessä VVV:lle. Luotettavuutta ja sopivuutta koskevat edellytykset ovat voimassa ja niiden tulee täyttyä koko toimikauden ajan. Muutoksista ilmoittaminen kuuluu henkilölle itselleen ja eläkekassalla on velvollisuus valvoa vaatimusten toteutumista ajoittain tapahtuvilla valvontatoimilla.

VVV pitää suotavana, että eläkekassan toimitusjohtajan nimityksistä virastoa informoidaan mahdollisuuksien mukaan etukäteen.

3.7.2.2 Rekisteri-ilmoitus hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan muutoksista

Eläkekassan on VKL:n 10 luvun 105 §:n 1 momentin mukaan tehtävä viivytyksettä vakuutuskassarekisteriin muutosilmoitus, jos asiantilassa, josta on tehty merkintä rekisteriin, tapahtuu muutos. Muutosilmoitukseen ei liitetä johdon sopivuutta ja ammattipätevyyttä koskevaa selvitystä, ellei sitä erikseen pyydetä.

3.8 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäinen valvonta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan prosessia, jonka avulla pyritään varmistamaan
- asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen
- voimavarojen taloudellinen ja tehokas käyttö,
- toimintaan liittyvien riskien riittävä hallinta,
- taloudellisen ja muun johtamisinformaation luotettavuus ja oikeellisuus,
- lakien, määräysten ja ohjeiden noudattaminen,
- hallintoelinten päätösten, sisäisten suunnitelmien, sääntöjen ja menettelytapojen noudattaminen.

Vastuu sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kokonaisvastuu sisäisen valvonnan järjestämisestä on eläkekassan hallituksella. Hallituksen tehtävänä on tää sisältö sisäiselle valvonnalle ja huolehtia sen organisoinnista. Hallituksen tulee vuosittain arvioida onko sisäinen valvonta asianmukaisesti järjestetty ja tarvittaessa ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin.

Sisäisen valvonnan järjestämisessä on otettava huomioon eläkekassan toiminnan laatu ja laajuus, jota voidaan arvioida mm. vastuuvelan määrällä, toiminnan laajuudella mm. sijoitustoiminnan osalta sekä vakavaraisuuteen liittyvillä vaatimuksilla, ja ottaen huomioon toimintapiirin rakenne.

Sisäisen valvonnan järjestämisen tärkeimmät periaatteet

Sisäisen valvonnan tulee kattaa kaikki toiminnot ja sen tulee olla oikeassa suhteessa eri toimintojen sisältämiin riskeihin. Koska vastuu ulkoistetuista toiminnoista säilyy toimintojen ulkoistajalla, sen valvonta koskee myös soveltuvin osin niitä toimintoja, jotka eläkekassa on ulkoistanut. Eläkekassan hallitus vastaa sisäisestä valvonnasta myös siltä osin kuin eläkekassalle kuuluvia tehtäviä tehdään eläkekassassa osakkaana olevan yrityksen organisaatiossa.

Sisäisen valvonnan järjestämisessä tulee erityisesti ottaa huomioon seuraavat periaatteet:

1. Luodaan selkeä, luotettava, tarpeellinen, oikea-aikainen ja tulevaisuuden huomioonottava raportointi.
2. Raportoinnin, joka koskee tulosta ja olennaisia riskejä, tulee olla riippumaton raportoitavasta toiminnosta.
3. Luodaan organisaatio, jossa tehtävät, päätösvalta ja vastuu on asianmukaisesti jaettu ja raportointisuhteet selkeästi määritelty. Työnjaot ja tehtävänkuvat tulee määritellä siten, ettei kukaan ainakaan yksin asianmukaista valvontaa hoida toimenpidettä läpi koko käsittelyketjun. Vastuun määritykset on dokumentoitava kirjallisesti.
4. Varmistetaan, että eläkekassan hallitus saa tiedon olennaisista tilintarkastajien ja viranomaisten toimittamista tarkastushavainnoista.
5. Toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja varojen turvaamiseksi tulee eläkekassalla olla tietoturvallisuutta koskien riittävät valvontatoimet.
6. Määritellään eri toiminnoille ajan tasalla olevat selkeät kirjalliset toimintaperiaatteet ja valvotaan, että näitä periaatteita noudatetaan.
7. Mikäli toiminnan laatu ja laajuus edellyttävät sisäisen tarkastuksen toiminnon järjestämistä sen organisaatioasema tulee olla sellainen, että se varmistaa riippumattoman ja objektiivisen tarkastuksen.
8. Toimintaa ohjataan siten, että eri toiminnoille asetetaan määrällisiä ja laadullisia tavoitteita ja valvotaan näiden tavoitteiden toteutumista.

Riskienhallinta

Riskienhallinnalla tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja se tulee järjestää niin, että eläkekassan hallitus hyväksyy kaikki merkittävät riskien hallintaa koskevat periaatteet. Eläkekassan on jatkuvasti tunnistettava kaikki merkittävät sisäiset ja ulkoiset riskit voidakseen asianmukaisesti ja ajoissa reagoida niihin. Riskien tunnistamisen on oltava riittävän kattavaa, jotta voidaan kohtuudella varmistua siitä, että kaikki asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen olennaisesti vaikuttavat riskit on tunnistettu. Tämä edellyttää riskien vaikutusten merkittävyyden ja toteutumisen todennäköisyyden arviointia, jotta niiden hallitsemiseksi voidaan kehittää asianmukaiset toimintaperiaatteet ja menettelyt. Eläkekassalla tulee olla riskien mittaamiseen ja seuraamiseen tarvittavat menetelmät. Kvantitatiivisten mittausmenetelmien lisäksi myös laadullisia riskejä varten on oltava tarvittavat arviointimenetelmät.

Riskienhallintajärjestelmän tulee kattaa erityisesti

- vastuuvelkaan ja sen kattamiseen,
- vakavaraisuuden kehitykseen,
- sijoitustoimintaan ja
- operatiiviseen toimintaan liittyvät riskit.

Eläkekassan on lisäksi riittävässä määrin varmistuttava siitä, että sillä on riskienvalvontatoiminto, joka on riippumaton riskiä ottavasta toiminnosta.

Sijoitustoiminnan osalta riskienhallintaa koskevat periaatteet tulee sisällyttää sijoitussuunnitelmaan. Siinä tulee mm. määritellä merkittävimmät riskit, riskienhallinnan tavoitteet, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Riskinoton rajoja määritettäessä tulee ottaa huomioon eläkekassa riskinkantokyky. Lisäksi on määritel-

tävä kuka vastaa riskinotosta, miten riskiä mitataan ja seurataan ja miten riskin pysymistä hyväksyttävissä rajoissa valvotaan.

3.9 Rajat ylittävä toiminta

ETA-lisäeläkekassaan, joka harjoittaa lisäeläketoimintaa muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa, sovelletaan sen lisäksi mitä VKL:n 14 a luvussa on säädetty rajat ylittävästä toiminnasta, tässä luvussa annettuja määräyksiä.

3.9.1 LUPAHAKEMUS VAKUUTUSVALVONTAVIRASTOLLE

ETA-lisäeläkekassan, jonka tarkoituksena on hoitaa toisen ETA-jäsenvaltion alueella sijaitsevien yritysten vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia, on haettava VVV:lta lupa ennen rajat ylittävän toiminnan aloittamista.

Sen lisäksi mitä ETA-lisäeläkekassan on ilmoitettava VKL:n 157 b §:n mukaisen lupahakemuksen yhteydessä, tulee eläkekassan toimittaa VVV:lle seuraavat tiedot:

- ETA-lisäeläkekassaa koskevat yhteystiedot (nimi, käyntiosoite, postiosoite, puhelin- ja faksinumero, sähköpostiosoite sekä eläkekassan rekisterinumero)
- ETA-lisäeläkekassan jäsenten lukumäärä (viimeisin käytettävissä oleva tieto)
- lista jäsenvaltioista, joissa eläkelaitos harjoittaa toimintaa
- toisessa ETA-valtiossa harjoitettavan toiminnan osalta tulee ilmoittaa toimipaikan juridinen muoto, mahdollinen identifiointinumero ao. ETA-valtioissa (rekisterinumero tms.), vastaavat yhteystiedot kuin edellä ja yhteyshenkilöt ao. ETA-valtioissa
- toisessa ETA-valtiossa toimivan työnantajan (rahoittajan) vastaavat yhteystiedot kuin edellä ETA lisäeläkekassan osalta
- toimintapiirin määräytyminen (rajoitukset jäsenyydelle)
- toisessa ETA-valtiossa myönnettävät eläkkeet ja muut etuudet (eläkejärjestelmän kuvaus)
- kuka hoitaa etuuksien maksamisen (lisäeläkekassa itse tai onko maksatus ulkoistettu ja mille taholle)
- tieto siitä hoitaako varoja ulkoinen omaisuudenhoitaja (kyllä/ei)
- määräys ja ohjekokoelman liite 12

4. ERINÄISIÄ OHJEITA

4.1 Rahoitusmarkkinavälineet

JOHDANNAISSOPIMUKSET

4.1.1.1 Johdannaissopimusten hallinnointi ja seuranta

Johdannaissopimusten riskienhallinnalle asetettavat vaatimukset

Johdannaisten riskienhallinnassa on huolehdittava riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä. Eläkekassan johdannaisten riskienhallintajärjestelmässä on voitava seurata johdannaisten markkinaa – mukkina – hallituksen tulee varmistaa, että eläkekassassa on asianmukainen kykenevyys ritto ymmasti todentaa vakioimattomien johdannaissopimusten hinnanmuodostus. Lakisääteistä toimintaa harjoittavan eläkekassan tulee johdannaissopimusten osalta noudattaa kohdan 2A.1.5 määräyksiä.

- Vakioiduilla johdannaissopimuksilla tarkoitetaan optioyhteisöli välityksellä tehtyjä sopimuksia. Vakioimattomilla sopimuksilla tarkoitetaan suoraan yksityisten sopimuspuolten välillä tehtyjä sopimuksia.

1. Johdannaisia koskevat periaatteet

Johdannaisten käytöstä tulee olla hallituksen hyväksymät, kirjallisesti dokuidun kuinen periaatteet. Näiden tulee olla yhdenmukaiset eläkekassan tavoitteiden, strategian ja riskinottohalukkuuden kanssa.

Johdannaisten käytön periaatteiden tulee sisältää:

- kuvaus mihin tarkoitukseen johdannaissopimuksia voidaan käyttää
- kuvaus minkä tyyppisiä johdannaissopimuksia voidaan käyttää
- hyväksyttävät johdannaisstrategiat
- hyväksyttävät vastapuolet
- selkeästi määritellyt vastuualueet riskienhallinnassa
- kuvaus käytössä olevista riskienmittaamisjärjestelmistä
- asianmukaiset rajat riskinotolle
- kuvaus riskien kattavasta ja oikeaaikaisesta seurannasta ja raportoinnista
- kuvaus johdannaisten tehokkaan sisäisen valvonnan järjestämisestä
- kuvaus johdannaisten käytön periaatteista tiedottamisesta johdannaisten kanssa tekemisissä olevalle henkilökunnalle.

Johdannaisten käytön periaatteet voivat olla osa eläkekassan muuta riskienhallinnan tai sijoitustoiminnan ohjeistusta.

Eläkekassan hallituksen on huolehdittava siitä, että johdannaisista aiheutuneet riskit yhdessä muiden sijoitusten aiheuttamien riskien kanssa sävät johda sellaiseen tilanteeseen, jossa kokonaisriski nettomääräisesti ylittää sijoitussuunnitelmassa vahvistetut rajat.

2. Riskienhallinnan organisointi ja raportointi

Riskienvalvonnan raportointi on järjestettävä niin, että eläkekassan johto sen kykenee käytännössä valvomaan ja ohjaamaan johdannaistoimintaa. Johdannaissopimusten osalta on oltava ohjeet siitä, millä tavoin niistä johtuvat velvoitteet raportoidaan hallitukselle tai sen valtuuttamalle taholle.

Riskienhallintatoiminnon tulee säännöisesti raportoida johdannaisista asianmukaisille tahoille ja hallitukselle. Raportoinnin tulee tapahtua riittävän usein, jotta nämä tahot pystyvät sen avulla arvioimaan eläkekassan riskiaseman muutoksia. Raportoinnin tulee osoittaa kuinka johdannaistoimen toimen täyttävät niille asetetut tavoitteet ja noudattavat hyväksyttyjä periaatteita ja menettelytapoja.

3. Sisäisen seurannan järjestäminen

Sisäisten valvontarutiinien on katettava myös johdannaistoiminta. Seurannan on turvattava sisäisen raportoinnin ja muun informaation kulun tehokkuus sekä lakien, eläkekassan omien päätösten ja sääntöjen noudattaminen.

4. Kirjanpito-ohjeet

Ennen johdannaissopimuksien solmimista eläkekassalla on oltava niiden kirjanpidon osalta tarpeellinen ohjeistus.

4.1.1.1.1 Johdannaisten riskienhallinta riskityypeittäin

Riskienhallinnan kohteena olevat eri riskityypit ovat:

- luotto eli vastapuoliriski
- markkina- eli positioriski
- rahoitusriski
- markkinoiden likviditeettiriski
- operatiivinen riski

Luotto- eli vastapuoliriski

Johdannaissopimusten luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei pysty vastaamaan johdannaissopimuksen perusteella syntyneistä velvoitteistaan. Mikäli auki oleva johdannaissopimus joudutaan tästä syystä korvaamaan vastaavalla markkinahintaisella sopimuksella ennen kohde-etuuden toimituspäivää tai nettoarvon tilityspäivää, syntyy luottotappiota korkeintaan sopimuksen (mahdollista) positiivista markkina-arvoa edustava määrä.

Luottoriskiä katsotaan syntyvän vakioimattomissa johdannaissopimuksissa.

Jotta vakioimattoman johdannaissopimuksen positiivisen markkina-arvon kohde-etuuden luonteen aiheuttama volatiliteetti tulisi otettua huomioon, tulee vastapuoliriskiä arvioitaessa sopimuksen markkina-arvoon lisätä sen potentiaalinen vastapuoliriski. Vakioimattomien johdannaissopimusten vastapuoliriskit, jotka siis koostuvat sopimusten markkina-arvoista ja potentiaalisesta vastapuoliriskistä, raportoidaan VVV:lle.

Edellä kuvatulla menetelmällä laskettuja johdannaissopimuksista aiheutuvia vastapuoliriskejä on seurattava vastapuoliriskilimiiteissä. Limiittien käytön valvonnan järjestäminen on kuvattava johdannaisten käytön periaatteissa ja limiittien käyttöä valvottava seurantaraporttien avulla.

Edellä mainittua potentiaalista vastapuoliriskiä ei oteta huomioon tarkasteltaessa riskien rajoittamista tykieskirvastuuvelan katteen yhteydessä.

Mikäli vakioimattomalle johdannaissopimukselle on asetettu vakuutta, otetaan tämä huomioon vastapuoliriskin seurannassa.

Markkina- eli positioriski

Johdannaissopimuksen markkinariskillä tarkoitetaan riskiä, että sopimuksen arvo laskee markkinahinnan (korko, osake- tai valuuttakurssi tai muu, esim. hyödykkeen hinta) tai sen volatiliteetin muuttuessa. Markkinariskiä on seurattava markkinariskityypeittäin (korko-, osake, valuutta, luottomarkkina- ja hyödykeriski). Optioille ominaisia riskejä (gamma- ja vegariski) on seurattava erikseen.

Markkinariskiä on arvioitava suhteessa riskinkantokykyyn. Johdannaissopimuksista aiheutuvaa markkinariskiä on tarkasteltava osana koko vakuutuslaitoksen markkinariskin seurantaa ja näiden sopimusten on sisällyttävä markkinariskilimiittien seurantaan. Sopimusten ominaisuudet on otettava huomioon ja kaikkia sopimustyypin vaatimia markkinariskin muotoja on pystyttävä seuraamaan johdannaissopimusten käytön laajuudessa.

Markkinariskin arviointiin voidaan käyttää matemaattista tai tilastollista menetelmää. Tällaisen menetelmän oletuksia ja parametrien asianmukaisuutta on pystyttävä seuraamaan ja arvioitava säännöllisesti. Menetelmä on altistettava kvantitatiivisille ja kvalitatiivisille stressitesteille, joiden tuloksia johdon on seurattava ja joiden tulokset on otettava huomioon limiittejä ja strategioita määriteltäessä. Tulosten luotettavuuden varmistamiseksi on käytettyä mallia säännöllisesti testattava, eli sen antamia tuloksia on verrattava toteutuneisiin tulemiin.

Rahoitusriski

Rahoitusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että eläkekassa ei pysty rahoittamaan johdannaissopimusten käytöstä aiheutuvia kassavirtavaateita.

Johdannaissopimusten vaikutukset eläkekassan päivittäisiin kassavirtoihin on seurattava ja niiden vaikutus on otettava huomioon maksuvalmiuden suunnittelussa. Rahoitusriskin seurannan on oltava toiminnan laajuuteen nähden riittävän yksityiskohtaista.

Markkinoiden likviditeettiriski

Markkinoiden likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä, että sopimuksia ei pystytä tai ei helposti voida realisoida tai kattaa vallitsevaan markkinahintaan, koska markkinoilla ei ole riittävästi syvyyttä tai markkinat eivät toimi jonkin häiriön takia.

Markkinoiden likviditeettiriskin hallitsemiseksi on sopimuksia hajautettava johdannaistoiminnan vaatimassa laajuudessa. Eri tuotteiden ja markkinoiden likviditeettiä on aktiivisesti seurattava. Riskejä voidaan hallita myös tuote- ja markkinakohtaisten limiittien avulla.

Operatiivinen riski

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riittämättömistä toimintaketjuista, henkilöresursseista ja järjestelmistä tai näiden pettämisestä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuvien tappioiden riskiä. Operatiiviseen riskiin sisältyvät juridiset riskit.

Johdannaissopimusten käytöstä aiheutuva operatiivinen riski on otettava huomioon eläkekassan riskienhallintasuunnitelmassa. Riskiä voidaan hallita seuraavin toimenpitein:

- Johdannaisten käyttöä tukevia operatiivisia toimintoja varten on oltava ammattitaitoinen henkilöstö
- Johdannaisten käyttöä varten on oltava ennalta suunnitellut työvaiheet ja sopimukset on dokumentoitava ennalta laadittujen periaatteiden mukaisesti
- Ennen kuin hinnoittelu- ja arvostusmalleja otetaan käyttöön, on varmistettava, että ne tuottavat luotettavia tuloksia sopimusten hinnoista, positioiden arvosta ja syntyvistä voitoista ja tappioista. Mallit ja käytetyt menetelmät on dokumentoitava.
- Eri järjestelmissä (kirjanpito, kaupankäynti) olevat tiedot on säännöllisesti täsmäytettävä keskenään.
- Vakioimattomien johdannaisten osalta käytetään ISDA:n (International Swaps and Derivatives Association) standardisopimuksia.
- Eläkekassalla tulee olla johdannaisia koskeva riittävä sisäinen ohjeistus
- Sisäisen valvonnan tehtävänä on varmistaa, että johdon hyväksymää johdannaisstrategiaa ja johdannaisten käyttöön liittyvää ohjeistusta noudatetaan.

4.1.1.2 Johdannaissopimusten arvostaminen ja niiden käsittely tilinpäätöksessä (kumottu)

Luku 4.1.1.2 on kumottu 1.1.2013 voimaantulleilla Finanssivalvonnan määräyksillä ja ohjeilla 15/2012

4.1.1.3 Määritelmiä (kumottu)

Luku 4.1.1.3 on kumottu 1.1.2013 voimaantulleilla Finanssivalvonnan määräyksillä ja ohjeilla 15/2012

4.1.1.4 Johdannaissopimuksen käyttötarkoituksen seuranta

Johdannaissopimuksilla voidaan suojautua, tavoitella lisätuottoja, hyödyntää arbitraasia tai muuttaa sijoituksiin liittyviä riskejä. Johdannaissopimuksilla voidaan myös tehostaa sijoitusten tai maksuvalmiuden hoitoa.

Suojauspolitiikka, suojaus ja suojauksen tehokkuus:

Johdannaissalkusta on voitava eritellä suojaavat johdannaissopimukset muista johdannaissopimuksista. Eläkekassan tulee määrittää riskienhallinnan tavoitteet ja suojaukseen ryhtymisen strategiat kirjallisesti. Eläkekassan hallituksen tulee hyväksyä suojauspolitiikka (tavoitteet ja strategia). Suojausstrategiaa koskevan kuvauksen tulee sisältää kuvaus suojauksen tehokkuuden arviointimenettelyistä.

Suojaavan johdannaissopimuksen käyttötarkoitus on määriteltävä ja dokumentoitava sopimusta tehtäessä. Jos näin ei menetellä, sopimusta on pidettävä suojaavana. Suojaavan johdannaissopimuksen dokumentointi ja suojauksen tehokkuus ks. määräys ja ohjekokoelman kohdat 1.5.1.2.1 (suojaussuhde ja dokumentointi). Suojaavan johdannaissopimuksen ja suojattavan sijoituksen välillä on oltava riittävä yhteys. Suojaava johdannaissopimus voi estää suojattavan sijoituksen arvon nousemisen alle sopimuksessa määritellyn rajan (esim. ostettu myyntioptio). Tällaisessa tapauksessa suojaavuuden tehokkuuden toteutumista tarkastellaan niillä suojattavan kohteen hintatasoilla, joilla suojauksen halutaan toimivan. Suojaavan sopimuksen arvo voi myös nousta vastaavassa määrin kuin suojattavan kohteen arvo laskee (termiini). Asetettujen optioiden tyyppisiä johdannaissopimuksia ei pidetä suojaavina. Tästä poiketen asetettuja optioita voidaan pitää suojaavina, jos ne ovat osa suojausrakennetta joka sisältää myös vastakkaisen ostetun option. Vastakkaisuusmääritelmä sallii optioiden toteutushinnoissa eron, joka ei vaaranna suojausrakenteen toimivuutta.

Suojauksen tehokkuutta tulee arvioida jatkuvasti (kuukausikohtainen seuranta ei ole kuitenkaan riittävä suojauksen keston aan. Suojauksen tehokkuutta tulee seurata periodikohtaisesti (raportointipäivä) ja kumulatiivisesti (suojauksen alusta tarkasteluhetkeen). Käyttötarkoitus on muutettava suojaavasta suojaamattomaksi, jos suojaus ei ole tehokasta.

- Suojauksen tulosta on seurattava myös euromääräisesti. Jos suojaavien johdannaissopimusten kohde etuuksien pääomien yhteismäärä merkittävästi ylittää sopimuksilla suojattujen varojen tai velkojen pääomien yhteismäärän, johdannaissopimusten käsittely on ylittävältä osin muutettava muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjä sopimuksia koskevien määräysten mukaiseksi
- Suojaavuuden tehokkuuden toteutumista tulkitaan siten, että sitä tarkastellaan vain niillä hintatasoilla, joilla eläkekassa on määritellyt suojauksen olevan tehokasta.

Suojauksen katsotaan jatkuvan, jos sijoitus korvataan toisella samanlaisella sijoituksella ja korvaaminen toisella sijoituksella on osa eläkekassan kirjallista suojausstrategiaa. Korvaaminen uudella sijoituksella tulee dokumentoida uudelleen suojaukseksi.

Samaan suojattavaan positioon ei voida lukea alimman arvon periaatteella arvostettavia omaisuuseriä ja niitä omaisuuseriä, jotka arvostetaan hankintamenoon tämän määräyksen ja ohjekokoelman kohdan 1.6 mukaisesti.

4.1.1.5 Johdannaissopimusten käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä (kumottu)

Luku 4.1.1.5 on kumottu 1.1.2013 voimaantulleilla Finanssivalvonnan määräyksillä ja ohjeilla 15/2012

4.1.2 TAKAISINOSTOSOPIMUKSET (KUMOTTU)

Luku 4.1.2 on kumottu 1.1.2013 voimaantulleilla Finanssivalvonnan määräyksillä ja ohjeilla 15/2012

4.2 Ohjeita eläkekassan sijoitustoiminnasta

ELÄKEKASSAN SIJOITUSTOIMINNAN SUUNNITELMA

4.2.1.1 Sijoitussuunnitelman laatiminen

Laatiessaan sijoitussuunnitelmaa eläkekassan on otettava huomioon mm. seuraavat seikat:

- olemassa oleva sijoitusjakauma
- muutokset sijoitettavissa olevan varallisuuden määrässä (vastuuvelan muutos)
- vastuuvelan rakenteesta johtuva maksuvalmius- ja rahaksi muutettavuusvaatimus
- asetetut tuottotavoitteet ja sijoituksiin liittyvät riskit
- toimintapääoman taso ja tavoitteet

Eläkekassassa, jossa vastuuvelka kasvaa, kertyy uutta sijoitettavaa varallisuutta vastuuvelan kasvun verran. Tämä lisääntyvä varallisuus kertyy yleensä tilikauden kuluessa kannatusmaksujen maksamisen myötä. Eläkekassan hallituksen on siis otettava sijoitussuunnitelmassa kantaa siihen, mihin uudet varat sijoitetaan, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. Lisäksi hallituksen on otettava kantaa olemassa olevan sijoituskannan realisointitarpeesta, erääntymisestä tai muusta sellaisesta syystä johtuvaan sijoittamiseen.

VKL:n mukaan eläkekassan on huolehdittava vastuuvelan katteena olevien varojen rahaksi muutettavuudesta. Eläkekassan tulisi varautua toisaalta siihen, että sen varat on sijoitettu siten, että ne on realisoitavissa sitä mukaa, kun vastuuvelkaa purkautuu maksettavaksi, ja toisaalta siihen, että sillä on riittävän likvidejä varoja, jos osakasyhteisön kannatusmaksujen suorittamiseen jostain syystä tulee keskeytys. Eläkekassan on pidettävä osa varoista (esimerkiksi vuoden tarvetta vastaava määrä) likvidissä muodossa, jotta hallitus voi varmistua rahaliikenteismenojen häiriöttömästä suorittamisesta. Vakuutusmatemaatikon laatiman lausunnon perusteella eläkekassan hallitus voi todeta, milloin vastuuvelka purkautuu maksettavaksi.

4.2.1.2 Eläkekassan vakuutusmatemaatikon lausunto (ennuste)

Jotta eläkekassan hallitus voisi laatia sijoitussuunnitelman varojen sijoittamisesta, se tarvitsee vakuutusmatemaatikon laatiman ennusteen siitä, miten eläkemenot ja vastuuvelka kehittyvät tulevaisuudessa.

Sijoitussuunnitelman lähtökohtana on oltava eläkekassan vastuuvelan muutokset tulevina vuosina. Lisäksi sijoitustoiminnassa on otettava huomioon vastuuvelan rakenteen vaikutus.

4.2.1.3 Eläkekassan tulot ja menot

Eläkekassan vastuuvelkaa laskettaessa oletetaan, että katteena oleville varoille saadaan vähintään laskuperustekoron suuruinen tuotto. Jollei sijoitustoiminnassa saavuteta laskuperustekoron mukaista tasoa, joutuu osakasyhteisö lisäämään kannatusmaksuja.

4.2.2 OMAISUUDENHOITOSOPIMUKSET

Eläkekassa voi tehdä sijoitustoimintaa täydentäviä omaisuudenhoitosopimuksia esimerkiksi saman konsernin kuuluvan luottolaitoksen, suomalaiseen luottolaitokseen rinnastettavan ulkomaisen luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa (579/1996) tarkoitetun sijoituspalveluyrityksen tai siihen rinnastuvan yrityksen sekä muussa valtiossa toimiluvanvaraiseen, julkisen valvonnan alaisen sijoituspalveluyrityksen kanssa.

Sopimukset ulkopuolisten omaisuudenhoitajien kanssa tulee hyväksyttää eläkekassan hallituksessa. Omaisuudenhoitosopimukset saattavat vaihdella suuresti riippuen siitä, minkälaiset valtuudet omaisuudenhoitajille annetaan. Erityisesti päätöksentekovaltuuksia annettaessa on varmistettava, että laitoksen itsenäinen päätöksenteko sijoitusasioissa ei vaarannu.

Eläkekassan valitessa omaisuudenhoitoyhteisöä tulee ottaa huomioon se, että toimeksiannon osuus omaisuudenhoitoyhteisön hallinnassa olevista kokonaisvaroista ei saa olla merkittävä.

Sijoitussuunnitelmassa tulee olla selvitys omaisuudenhoitajien käytöstä, muun muassa siitä, mitä instrumentteja omaisuudenhoito koskee, tuottotavoitteista ja ohjeistuksista.

Sijoitusvarojen hoitoa koskevasta sopimuksesta tulee ilmetä muun muassa seuraavat seikat:

- toimeksiannon laajuus
- valtuudet sijoitustoiminnan periaatteet ja rajoitukset (mm. tavoitteet, riskit, omaisuuden allokointi)
- raportointi
- hoitopalkkio
- sopimuksen irtisanomismenettely

Omaisuudenhoitajan tulee raportoida eläkekassalle säännöllisesti, vähintään kuukausittain, hoidossaan olevista sijoituksista, muun muassa niiden muutoksista ja tuotoista ja sijoituksiin liittyvistä riskeistä.

Omaisuudenhoitajien hoidossa olevien sijoitusten kirjanpito tulee tehdä hyvän kirjanpitotavan mukaisesti ja eläkekassan tulee vähintään kuukausittain täsmäyttää kirjanpitonsa omaisuudenhoitajilta saatuihin saldovahvistuksiin.

4.3 Toimintasuunnitelma

Eläkekassan perustamiskirjaan sisällytettävässä toimintasuunnitelmassa selvitetään eläkekassan vakavaraisuus ja riskinkantokyky. Suunnitelmasta tulee näkyä:

1) Aiotun eläkekassatoiminnan laajuus

- työntekijöiden (jäsenten) ja muiden vakuutettujen lukumäärä,

- ikäjakautuma ja ennuste kehityksestä
- arvioitu palkkasumma ja arvio palkkasumman kehityksestä
- vakuutusmatemaatikon ennuste vastuuvelan kehityksestä

2) Perustettavan eläkekassan vakavaraisuus

- TyEL-toiminnan osalta vakuutusmatemaatikon selvitys aiotun sijoitustoiminnan asettamista toiminta-pääomavaatimuksista sekä toimintapääoman määrä ja arvio sen kehityksestä

3) Vakuutusmatemaatikon selvitys varautumisesta vakuutustoiminnan riskeihin sisältäen arvion vakuutusmaksujen kehityksestä

4) Selvitys siitä, miten uuden eläkekassan käytännön toiminta aiotaan järjestää.

Yllä mainittuja selvityksiä edellytetään soveltuvin osin sääntöhakemuksen yhteydessä silloin, kun on kyse uuden osaston perustamisesta toiminnassa olevaan eläkekassaan tai toimintapiirin merkittävästä laajentamisesta.

4.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Eläkekassan sisäisellä valvonnalla hallitus pyrkii varmistamaan tehokkaan, taloudellisen ja luotettavan toiminnan. Alla on jaoteltu sisäinen valvonta osa-alueisiin ja kultakin alueelta on mainittu ne sisäisen valvonnan vaatimukset, jotka hyvän sisäisen valvonnan tulisi ainakin täyttää. Eläkekassa voi käyttää myös muita sisäisen valvonnan osa-alueiden jaotteluita.

Johtamistapa ja valvontakulttuuri

Hallituksen ja toimitusjohtajan tulee luoda sellainen johtamistapa ja valvontakulttuuri, että se edistää sisäisen valvonnan toimivuutta. Hallituksen ja toimitusjohtajan tulee olla selvillä sisäisen valvonnan tärkeydestä ja omasta tehtävästään sisäisessä valvonnassa. Samoin kaikkien eläkekassan tehtäviä hoitavien henkilöiden tulee olla tarpeellisessa laajuudessa tietoinen sisäisen valvonnan menettelytavoista ja tarkoituksesta.

Riskien tunnistaminen, arviointi, rajoittaminen ja valvonta

Tehokas sisäisen valvonnan järjestelmä edellyttää, että eläkekassan sekä sisäisesti että ulkoisesti aiheutuvat riskit, jotka voivat haitallisesti vaikuttaa toiminnan tavoitteiden saavuttamiseen, tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti ja, että niitä rajoitetaan ja rajoitteita valvotaan. Sekä määrällisille että laadullisille riskeille tulee olla arviointi- ja rajoittamenetelmät.

Valvontatoimenpiteet ja tehtävien eriyttäminen

Valvontatoimenpiteiden tulee olla osa eläkekassan päivittäisiä toimintoja. Asianmukainen valvontarakenne ja valvontatoimenpiteet on luotava sekä eläkekassan omaan toimintaan että ulkoistettujen toimintojen valvontaan.

Valvontatoimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi
- selonteot ja raportit
- tulos- ja poikkeamaraportit ml. riskirajojen noudattamisen valvonta
- fyysiset valvontatoimenpiteet, omaisuuden inventoinnit
- hyväksymis- ja valtuutusjärjestelmä
- varmistukset ja
- täsmäytykset.

Raportointi ja tiedonvälitys

Tehokas sisäinen valvontajärjestelmä edellyttää, että eläkekassalla on päätöksentekoon ja toiminnan arviointiin riittävät ja kattavat raportointi- ja tiedonvälitysmenetelmät, jotka tuottavat taloudellista, toiminnallista ja valvonnallista tietoa sekä ulkopuolista markkinatietoa.

Toimintojen seuranta ja puutteiden korjaaminen

Eläkekassan tulee luoda riittävät raportointi ja muut menettelytavat, jotta sisäisen valvonnan toimivuutta voidaan seurata. Mikäli toiminnan laatu ja laajuus edellyttävät sisäisen tarkastuksen toiminnon järjestämistä, tulee sen organisaatioaseman olla sellainen, että se varmistaa riippumattoman ja objektiivisen tarkastuksen.

Mikäli eläkekassa käyttää esimerkiksi osakeyhtiön sisäisen tarkastuksen palveluja, tulee sisäisen tarkastuksen raportoida suoraan eläkekassan hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Sisäisen tarkastuksen tulee aina olla riippumaton tarkastettavista toiminnoista ja ulkoisesta tilintarkastuksesta.

HYVÄ HALLINTO

Eläkekassaa tulee johtaa ammattitaitoisesti ottaen erityisesti huomioon jäsenten ja muiden vakuutettujen edut. Eläkekassan luotettavan hallinnon tulee täyttää ainakin seuraavat vaatimukset:

- Hallituksen tulee kyetä tehokkaasti ja riippumattomasti valvomaan toimitusjohtajaa ja muuta toimivaa johtoa.
- Hallituksen tulee laatia toimintaansa varten kirjallinen työjärjestys, jossa on määritelty keskeiset tehtävät ja toimintaperiaatteet.
- Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee olla luotettavasti järjestetty.
- Käytettävien palkitsemisjärjestelmien tulee olla sellaiset, että ne edistävät tavoitteiden saavuttamista. Palkitsemisjärjestelmät eivät saa rohkaista hyvän vakuutustavan vastaiseen menettelyyn.
- Päätöksenteossa tulee ottaa huomioon vakuutettujen etujen siten, että päätösten ja niiden täytäntöönpano on johdonmukaista ja yhdenvertaista vakuutettujen kannalta.

4.5 ETA-lisäeläkekassan varojen sijoittamisesta ja kattamisesta

ETA-lisäeläkekassan on pidettävä rajat ylittävään toimintaan liittyvät varat ja niihin liittyvät velat sekä tuotot ja kulut erillään Suomessa harjoittamaansa toimintaan liittyvistä eristä.

Jos ETA-lisäeläkekassa hoitaa useamman jäsenvaltion alueella lisäeläkejärjestelmiä, sen on pidettävä eri ETA-valtioissa hoidettavien lisäeläkejärjestelmien varat erillään toisistaan, jos jonkin tässä tarkoitetun valtion kansalliset sijoittamista koskevat vaatimukset sitä edellyttävät.

ETA-lisäeläkekassan on sovellettava kyseisessä jäsenvaltiossa noudatettavia sijoittamista koskevia säännöksiä niiden varojen osalta, jotka vastaavat kyseisessä valtiossa harjoitettavaa toimintaa.

ETA-lisäeläkekassan on katettava muissa ETA-valtioissa kuin Suomessa harjoittamaansa lisäeläketoimintaan liittyvä eläkevastuu kokonaisuudessaan.

4.6 Ohje poikkeusoloihin varautumisesta

VARAUTUMISVELVOLLISUUS JA SEN TAVOITE

Varautumisvelvollisuus koskee kaikkia eläkekassoja. Poikkeusoloihin varautumisen tavoitteena on huoltovarmuus 12 kuukautta kestävän kriisitilanteen ajan. Huoltovarmuus mitoitetaan siten, että väestön elinmahdollisuudet, yhteiskunnan välttämättömät toiminnot ja maanpuolustuksen materiaaliset edellytykset eivät vaarannu (perushuoltotaso). Eläkeskassoilla tulee olla resursseja sekä kapasiteettia tarjota perushuoltotason mukaisia palveluja puolustustilaja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa. Tämä edellyttää kaikkien tietojen, tärkeiden tietojärjestelmien ja niiden tarvitsemien tietojenkäsittelyn infrastruktuurien sekä tieto¬liikenneyhteyksien toimivuuden ja käytettävyyden turvaamista jo normaalioloissa.

Varautumisvelvoitteeseen kuuluu, että tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen varmistetaan myös poikkeusoloissa varautumissuunnitelmia laatimalla ja muilla etukäteistoimenpiteillä. Varautumissuunnittelu on osa eläkekassan riskienhallintaa.

Vakuutusalan toimijoiden tulee varautumisvelvoitteen mukaan suunnitella tämän ohjeen mukaiset varautumistoimenpiteet sekä toteuttaa niiden vaatimat etukäteisjärjestelyt.

Vakuutusvalvontaviraston käsityksen mukaan Puolustustaloudellisen Suunnittelukunnan Vakuutusalan poolin ohjeistusta noudattamalla varmistetaan varautumisvelvollisuuden täyttäminen.

Poikkeusoloihin varautumiseen liittyy olennaisesti myös erilaisiin vakaviin häiriötilanteisiin varautuminen vaikka ne eivät täyttäisikään valmiuslain mukaista poikkeusolojen määritelmää. Tähän johdosta varautumista koskevat ohjeet on kirjoitettu myös nämä vakavat kriisitilanteet huomioon ottaen.

Valmiuslain mukaisia poikkeusoloja koskee erityinen varautumisvelvollisuus. Vakuutuslaitosten tulee luotettavan toimintansa varmistamiseksi varautua myös normaaliolojen häiriötilanteisiin.

Varautumista koskevien säännösten siirtymäsäännöksen mukainen velvollisuus on täytettävä viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 1. elokuuta 2006. Tällöin tulee olla tehtynä hallituksen hyväksymä poikkeusolojen valmiussuunnitelma. Mikäli varautumisvelvollisuuden täyttäminen edellyttää jatkotoimia, tulee niistä antaa Vakuutusvalvontavirastolle selvitys 31.12.2006 mennessä.

Ohjetta tulee noudattaa poikkeusoloihin varautumisessa, ellei poikkeaminen on mahdollista, mikäli se on perusteltua toiminnan luonteen vuoksi ja lain varautumisvelvoite tulee vaihtoehtoisella tavalla täytettyä. Ohjeesta poikkeamisesta tulee ilmoittaa Vakuutusvalvontavirastolle.

4.6.1 VALMIUSSUUNNITELMA

Valmiussuunnitelmassa esitetään järjestelyt toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelmassa määritellään mm. toimivuusvaatimukset erilaisissa häiriö- ja poikkeusoloissa, vahinkotilanteessa, palveluiden hallitun supistamisen vaiheet sekä toipumistoimenpiteet normaalioloihin palaamiseksi. Se voi olla osa varautumissuunnitelmaa.

Eläkekassoilla tulee olla hallituksen hyväksymä valmiussuunnitelma.

Valmiussuunnitelma on normaaliaikana laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan toimintansa jatkamisen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Suunnitelmassa kuvataan:

- toimintaperiaatteet häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten
- normaaliaikana suoritettavat varautumistehtävät
- häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toiminnot ja palvelut
- tarvittava yhteistyö sidosryhmien kanssa.

Hallitus vastaa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisesta, toiminnan johtamisesta ja päätöksentekojärjestelmän ylläpysymisestä kaikissa oloissa. Toimitusjohtaja vastaa sitä, että tarvittavat päätökset tehdään ja tarvittavat käytännön toimenpiteet suoritetaan.

Priorisoitujen ydintoimintojen, kuten palvelujärjestelmien eri osien, toimintakelpoisuus tulee varmista säännöllisellä testauksella ja harjoituksilla.

Valmiussuunnitelman ylläpitoa ja siitä tiedottamista varten tulee nimetä vastuuhenkilö.

4.6.2 TIETOJEN HALLINTA JA TIETOTEKNIIKKA

Eläkekassan tulee kaikissa olosuhteissa turvata tietojen säilyminen ja riittävä tapahtumien kirjaaminen. Mikäli automaattisen tietojenkäsittelyn järjestelmät eivät ole käytössä, tietoliikenne ei toimi tai muut infrastruktuurin palvelut ovat rajoitetusti käytettävissä, saatetaan osittain joutua turvautumaan manuaaliseen muistiin merkitsemiseen.

Rakennettaessa tietojenkäsittelyn infrastruktuuria on otettava huomioon,

- häiriötilanteiden varalle on varmuuskopiointi toipumisjärjestelmineen,

- toiminnan jatkuvuuden kannalta riittävä tietojen ja ohjelmien suojakopiointi toipumisjärjestelmineen on järjestetty riittävän etäälle ja eri paikkakunnilla oleviin turvatiloihin,
- suunniteltua perushuoltotasoa varten on käytettävissä riittävä määrä tietojenkäsittely kapasiteettia (varsinaisessa tuotanto- ja/tai varakonekeskuksessa) ja
- suunniteltua perushuoltotasoa varten on käynnistettävissä tietojenkäsittely¬toiminta uudessa työympäristössä (varakonekeskuksessa)
- on valmiiksi suunnitellut ja riittävässä määrin toteutetut yhteydet tarpeellisiin yhteistyökumppaneihin ja yhteisiin tai keskitettyihin tietovarastoihin

Erityisesti suojakopioiden käyttö tulee suunnitella siten, että suojakopioidut tietojen ja käytettävissä olevien ohjelmistojen pohjalta kyetään käynnistämään liiketoiminta uudelleen siinäkin tilanteessa, että varsinainen tietojenkäsittelykeskus ja sen lähialueet ovat pysyvästi tuhoutuneet. Tämä edellyttää suojakopioiden käyttökelpoisuuden varmistamista.

4.6.3 ULKOISTAMINEN

Varautuminen on ulotettava ulkoistettuihin toimintoihin siinä laajuudessa kuin ydintoimintojen ja palvelujen turvaaminen edellyttää. Poikkeusolojen vaatimukset on otettava huomioon jo ulkoistamissopimuksissa asianmukaisesti. Ulkoistettujen palvelujen toimivuus ja käytettävyys tulee varmistaa valvonnalla ja yhteisharjoituksin, jotta palvelujen hankkija voi todeta palvelun tarjoajan varautumisen vastaavan sen omia velvoitteita.

5. VAKUUTUSVALVONTAVIRASTOLLE TOIMITETTAVAT ASIAKIRJAT JA SELONTEOT (kumottu)

Luku 5 on kumottu 1.4.2011 voimaantulleilla Finanssivalvonnan määräyksillä ja ohjeilla 1/2011 ja 2/2011.